

EVİRİMİ ANLATMAK BİR AYDINLANMA MÜCADELESİDİR: PROF. DR. CİHAN DEMİRCİ TANSEL

Röportaj: Zelal Özgür Durmuş

Çözümleme: Hakan Mutlu

Madde, Diyalektik ve Toplum Dergisi'nin bu sayısında fizyoloji alanında uzmanlaşan Prof. Dr. Cihan Demirci Tansel ile söyleşi gerçekleştirdik. 1980'lerin başında üniversiteye başlayan hocamız kendi üniversite yıllarındaki bilimsel ve siyasal atmosfer ile bugünkü durumu karşılaştırıyor. Türkiye Akademisinde, evrimsel perspektifin bilimsel araştırma sürecinde edinebildiği yeri tartışıyor. Son kırk yıla damgasını vuran evrim savunma mücadelesinin seyrini kendi deneyiminden anlatıyor.

Prof. Dr. Cihan Demirci Tansel

Hoş geldiniz hocam. Bu sayıda uzun süren bir mücadelenin, bugün de devam eden bir mücadelenin resmini dergi okurlarına yansıtmaya çalışacağız. Ülkemizde özellikle evrim bilimsindeki geriye gidişi, bu gerileyişe karşı mücadeleyi eylemlerinizden ve gözlemlerinizden dinlemek istiyoruz. Ama önce biraz erken dönemden başlamak istiyoruz. İstanbul Üniversitesi'ni kazanınca mı İstanbul'a geldiniz? Lisedeki eğitiminiz nasıldı? Bugün ile kıyaslırsak bilimsel bilgi aktarımı açısından, öğretenlerin aydınlanmacı duruşu açısından bir fark var mıydı? Ve devam edersek kaç yılında üniversiteye girdiniz? Yaşadığınız o yılların atmosferini biraz anlatabilir misiniz?

Hayır, Isparta'da doğdum ve İstanbul'a ilkokulu bitirdikten sonra geldik. Burada sevgili Babacığımın bizleri okutma arzusu ağır basıyordu ve bulunduğumuz şehirde, ki yıl 1973, üniversite yoktu. O nedenle eğitimimizin eksiksiz olabilmesi için ailem işini İstanbul'a taşıdı. Lise yıllarımı İstanbul Kız Lisesi gibi köklü bir lisede geçirdim ve son derece aydın öğretmenlerim oldu. Biyoloji derslerinde "yaratılış"tan söz edilmedi ve zorlanarak geçtiğim ancak sevdiğim ders olarak kaldı. Bugünün eğitimi ile kıyaslanamayacak kadar iyiydi, ortaokul ve lise bitirme sınavlarımız vardı hakikaten bilimsel açıdan da oldukça dolu yetişmiştik. Ancak ülkenin karmaşası başlamıştı. Bu karmaşa liselere kadar indirilmeye çalışılmıştı; kısacası 1980 darbesinin ayak seslerini lisede iken hissetmiştik. Hatta bizim iyi bir eğitim almamız için özveride bulunarak şehir değiştiren ailem üniversiteyi kazanınca başıma bir şeyler gelmesinden endişe etmeye başlamıştı. Ülkede karmaşanın olduğu bu or-

tamda lise bitti ve üniversiteye adım attım. Ancak ne yazık ki artan olaylar yüzünde o Eylül'de heyecan içinde üniversiteli olmanın ve fakülteye gidebilmenin hayalini kurarken üniversitelerde eğitime ara veriliyordu; umutla verilen sürenin dolmasını beklerken yeniden uzatılıyordu. Şimdi düşününce gerçekten acı verici. Böylece Eylül-Ağustos arasını evlerinde ya da nezarethanelerde geçiren bir kuşak olarak yaz ortasında derslerimize başlayabilmıştık. Tabii bugün geri dönüp baktığımızda bu ülkenin gençlerinin birbirine düşman edilip çatışma ortamına çekildiğini, bunun sonunda da 1980 darbesinin meşrulaştırılmaya çalışıldığını anlıyoruz. Gelen darbe ile birlikte biz amfide eli silahlı jandarma ile ders izliyorduk, küçücük bir hareket, bir afiş, bir söz göz altına alınma nedeni oluyordu.

Peki İstanbul Üniversitesi'ni ve biyoloji bölümünü biraz anlatır mısınız? Nasıl bir geleneği var merak ediyoruz. Örneğin Nazi yönetimindeki Almanya'yı terk edip gelen akademisyenlerin İstanbul Üniversitesi'nde işe başladıklarını biliyoruz. Etkisi sürüyor muydu?

İstanbul Üniversitesi Biyoloji bölümünde bizler şanslıydık; çünkü fakültemiz, Almanya'dan -Atatürk'ün muhteşem görüşüyle- davet edilmiş, senin de belirttiğin gibi Naziler'den kaçan hocaların kurduğu şahane bir biyoloji bölümü idi. Curt Kosswig, hep, saygı ve minnetle andığımız, hocamın hocası idi. Kendisinden bunu o kadar çok dinledim ki âdeta tanıyorum. Hani bir büyükbabamız gibi hissettik. O günün koşullarında Türkiye'deki öğrencilerine doğada biyoloji öğreten; Almanya'dan getirdiği örneklerle bugün Türkiye'nin en mükemmel zooloji ko-

leksiyonlarından birinin temelini atmış bir bilim insanının yetiştirdiği hocalar ile okudum. İnanılmaz keyifti! Hepsi de son derece titiz, aydın insanlardı ve bu siyasal süreçte çok sıkıntılar çekmişlerdi, kapıları işaretlenmiş; Cumhuriyet gazetesi okuyanlar dışlanmış, inanılmaz günler geçirerek ayakta kalmışlardı. Bizleri yetiştiren iyi bir grubun öğrencisi olarak 1982’lerde mezun olup, hiç düşünmediğim hâlde kendimi birdenbire yüksek lisans yaparken buldum.

Bilim insanı olmak başlangıçtaki hedefiniz değildi, zamanla gelişti öyleyse. Evrim teorisinin sizin bilim alanınızdaki gücünü nasıl anladınız? Üniversitede yeni kuşaklara öğretimi nasıl gerçekleştiriyor?

Tıp Fakültesi okumak isteyen bir insandım; kazara biyolojide buldum kendimi. Burası çok ilginçtir: beş puanlık farkla biyolojide buldum. Dolayısıyla bilimsel araştırma alanında daha çok insan sağlığına yönelik araştırmalar yapmaya özen gösterdim ve fizyoloji çalıştım. Böbrek patolojisi, sepsis, diyabet, mikrosirkülasyon vs. derken fizyolojinin yanında olmazsa olmaz gibi göründü evrim. Okuyarak daha çok evrimle ilişkili gelişimimi sürdürdüm. Sonra da evrim dersini vermekte olan hocalarımızın emekli olmasıyla ben sorumluluk alabileceğimi düşündüm. Biyolojiyi bilim yapan bence evrim teorisi ve birisinin bunu öğretmesi gerekiyordu. Sonuçta yaklaşık 20 yıldır biyoloji öğrencilerine biyolojik evrim dersi veriyorum. Daha sonra insan evrimini hiç kimsenin doğru dürüst bilmediğini fark edince seçmeli ders olarak açmayı önerdim, kabul edildi. Halen insan evrimi, evrimsel fizyoloji gibi derslerle gerçekte keyif alarak gençlere destek olmaya çalışıyorum.

Fotoğraf 1. Cihan Demirci, Üniversite yılları, 1988.

Üniversitenizdeki genel durum nedir? Evrim dersleri nasıl geçiyor? Veyahut evrim karşıtı akademisyen var mı?

Almanya’dan gelen hocaların kurmuş ve temellerini atmış olduğu İstanbul Üniversitesi Biyoloji Bölümü, ger-

çekten hâlen Türkiye’nin en iyilerinden biri. Daha sonra ODTÜ Biyoloji ve Boğaziçi de ilave oldu; ama onlar daha çok modern ve moleküler biyoloji alanlarında ağır basarken İÜ Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü doğa ve canlı bilimi odaklı olarak uzun yıllardır var olan geleneğini sürdürüyor. Tabii ki gençler de kuşaktan kuşağa bu geleneğe sahip çıkmaya çalıştı ve hep birbirimizi yetiştirdik. Şu an bölümümüzde evrim karşıtı hiçbir arkadaşımızın olmadığını söyleyebilirim; ama evrim derslerine talip olma konusunda zorlandığımızı belirtebilirim gerçekten. Genç bilimci arkadaşlarımız eğer belli bir birikimi yoksa pek cesaret edemiyorlar; çünkü provokasyona çok açık dersler, anlamak değil tahrik etmek için sorular sorulabiliyor. Bu ortamda eğer uzun süreli, kuvvetli bir okuma yoksa gençler ders verirken zorlanacağını düşünüyor. Ama dediğim gibi ben 80’li yıllarda Atıf Şengün hocamızdan minnacık bir “Evolüsyon” kitabı ile başladım derslere. Ne olduğunu iyi anlamadığımız fakat son derece inanarak, güvenerek keyifli bir “Evolüsyon” (o zaman evolüsyon olarak Türkçeleştirilmişti) bilgisi edinmiştik. Bugünkü bilimsel bilginin inanın 80’lerde, nasıl söylesem, yüzde yirmisi bile yoktu ve biz ona rağmen, evrimi anlamaya ve anlatmaya çalışmıştık. Çünkü bilimsel araştırma yapmak için omurgaydı. Daha sonra genç arkadaşların katkısıyla biyolojide 90’lı yıllardan itibaren ciddi evrim dersleri verilmeye başladı. Hele ki 2000’li yıllar artık Türkiye’de kitapçıların raflarında evrimin genel geçer kurallarını anlatan ve kabul gören çok sayıda yayın takip edemediğimiz bir düzeye geldi. Bunu da gerçekten gençlere borçluyuz.

Fotoğraf 2. Cihan Demirci, Prof. Dr. Gönül Bara ile birlikte, 1984 (oturanlardan ikincisi).

Diyeceğim gibi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü hakikaten köklü olarak bu işe sahip çıkmaya çalıştı. Ancak popülasyon genetiği ve moleküler biyoloji çalışmaları dışında ciddi anlamda evrimsel çalışma da yapamadık. Açıkçası şu anda moleküler biyoloji yöntemleriyle sistematik alanında bir grup arkadaşımız bir şeyler yapmaya çalışıyor. Ama tabii evrim laboratuvar dışında da, aslında, felsefenin ve biyolojinin temeli. Her biyoloğun evrimi doya doya yaşaması lazım. Sadece üniversite içinde değil, topluma da taşıma sorumluluğumuz var, inanın sokakta da en fazla bu soruyla karşılaşıyoruz: “Evrime nedir? Maymundan mı geldik?” Bu soruyu her biyolo-

ğa bir insanın sorduğuna şahidiz. Dolayısıyla kişi gerek kendisi gerekse kurumundaki aldığı eğitimle bu konuda kendisini geliştirmek zorunda diye düşünüyorum.

Fotoğraf 3. Cihan Demirci, Prof. Dr. Saime Hacer Özarslan ile birlikte, 1984.

1980'lerde başlayan evrim karşıtlığı ilk ve orta öğretimden üniversiteye doğru yayıldı. Resmi, gayri resmi bütün olanaklar kullanıldı. Bu karşı örgütlü bir mücadele de yürütüldü. Biraz bu tarihi anlatır mısınız?

Bizim fakültemize uzanmamıştı; ama 80'ler değil de daha sonrasında AKP iktidarı ile birlikte, diyeceğim, her yerde konferans düzenlemek, seminer düzenlemek oldukça zorlaşmıştı. İşte, mutlaka provokasyon çabasına maruz kalıyorduk. O nedenle de birçok kereler, örneğin 2012'lerde Nazım Hikmet Kültür Merkezi'nde arkadaşlarımızın düzenlediği pek çok toplantı oldu. 2000'den sonra, artık üniversiteler bir süre durdu. Ancak ODTÜ ve Boğaziçi'ndeki evrim merkezli sempozyumlar, konferanslar çok önemli. Özellikle ODTÜ'de Aykut Kence hocayı anmadan geçemeyiz. O inanılmaz bir mücadele vermişti. Özellikle Türkiye'de liselerde evrim eğitiminin-öğretiminin yavaşlaması, Amerika'dan ithal edilip Evanjelistlerin politikasıyla yaradılış, akıllı tasarım gibi bilim dışı akımların 1985'te resmi makamlar ile Türkiye'ye girmesi gibi dönemeçlerin takipçisi olmuştur Aykut Hoca.

Ben, pek çok Millî Eğitim Bakanı'nın adını bilmem ama Hasan Âli Yücel'i bilirim şahane olarak; bir de adını anmayı istemediğimiz Vehbi Dinçer'leri... O zaman Amerika'ya gidip gelip çok dindar geçinen bakanların Türkiye'de evrim karşıtlığını hayata geçirdiği, kitaplardan evrim anlatımını çıkardığı, yaradılışı geçirdiği, çok ciddi hamleleri yaptığı yıllardı. Tabii bunun geçmişinde askerî idare var, komünizmin alıp başını gidebilecek gücünden korkmaları, "Din elden gidiyor!" korkuları, daha doğrusu biat edecek, sakın gençler yetiştirebilmek adına dini öne çıkarıp bilimi arkaya atma hedefi var. Sorgulayan gençler azalırca çok daha rahat toplum idare edilebilirdi. Gerçekten de öyle oldu. Bugüne geldiğimizde bunun acılarını hep birlikte yaşıyoruz. Tabii hakikaten, takdirle Boğaziçi'nde ve ODTÜ'de etkinliklerin sürdürü-

lebildiğini görmek bizi mutlu ediyor. Ama onun dışında da resmi olarak yok sayılan bilimsel düşünce, biraz önce söylediğim gibi, kaçınılmaz bir şekilde kendini dayatıyor. Kitapçı raflarında bol miktarda okuyacağımız malzeme var. Ayrıca COVID-19 salgını şu süreçte insanlara mutasyonu öğretti, evrimi düşündürdü. Dolayısıyla ben çok endişeli değilim, bilimsel çalışmaları da bir parça daha çok çalışarak iyi bir yere getireceğimize inanıyorum.

2000'li yıllarda nasıl bir değişim gözlüyorsunuz? Toplumun dinselikleştirme programının çok önemli bir ayağı olarak eğitim de her düzeyde şekillendirilmeye çalışılıyor.

2000'li yıllar gerçekten Türkiye'de bir şeylerin kökünden değişmeye başladığı yıllardı. Çok iyi hatırlıyorum, 1999 Depremi. Öğrenciler nerede yurt bulacak, nerede burs bulacak, nerede kalacak diye büyük bir telaş içinde. Ve biz de o zaman İstanbul Üniversitesi'nde tek merkezden kayıtları alıyoruz. Bütün İstanbul Üniversitesi, Avcılar Kampüsü'nde toplanıyor, öğrencilerimize yurt ve burs sağlayarak hayatlarını kolaylaştırmaya çalışıyoruz. Ama o aşamada gördüklerim beni çok şaşırtmıştı. Kampüs kapısının önüne tarikat minibüsleri gelmiş... Bu unutamadığım anılardandır. Ve her biri öğrencileri yakasından paçasından tutup "Sana burs, yurt..." vs. diyerek öğrenci avındaydılar tabiri caizse. Biz de tam tersi "Devlet yurdunda kalmalısın" "Devlet bursu almalısın" diye öğrencilerimize yol göstermeye çalışıyorduk. İşte 1999'dan daha önce başlamış bir süreç idi. Bugün Feto terör örgütü denen yapılanma da 1980'lerde temelini atmıştı. Pek çok aydın ki bunlardan biri sevgili hocam Türkan Saylan 1997'de bir Siyaset Meydanı programında toplumu uyarıyor ve gençlerimiz adına daha sıkı mücadele ediyordu. Bunu aslında 1989'da Erbakan ve dini akımın başlaması ile birlikte ülkesini ve gençleri düşünen bir grup aydın arkadaşı ile ki fikir annesi Prof. Dr. Aysel Eksi'dir, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni kuruyorlar. Gördüğümüz gibi 1980'ler gericiliğin hazırlığı, 1989'lar rejim değiştirme çabalarının başlangıcı ve aydınların başlattığı mücadeleler halen devam etmekte. 2002'ler ise AKP iktidarının ülkeyi ele geçirmesi ve geldiğimiz nokta. O süreçte işte, cumhurbaşkanlığı seçimi, başbakanlığın AKP'ye doğru geçiyor olması, Cumhuriyet mitingleri, inanılmaz... Bilemiyorum gençler hatırlar mı o günleri. Çok ciddi bugünün kötü temellerinin atılmaya başladığı bir dönemdi. Ve o süreçte bizim yakalayamadığımız öğrenciler Fethullah Gülen'in evlerinde kalmaya mahkûm olduktan birkaç ay sonra koşu koşu gelip bizi buluyor "Hocam bizi kurtarın!" diyorlardı, akli başında olan çocuklar. Çünkü dogmatik düşünceye yönlendiriyor, sabahın beşinde onlardan çok özel şeyler istiyorlardı. Böyle doldurulan bir çocuğa evrimi anlatmak zor, sorgulamayı anlatmak da zor. Kurtarabildiğimiz kadarını kurtarabiliyorduk; ama birçoğu da gerçekten -işte gördük 15 Temmuz'da- o yöne doğru gidebildi.

Yani bu ideoloji, aslında evrimi bir araç olarak kullanı-

yor. Korkuyla, dinin elden gitme iddiasıyla, sorgulamaya izin vermeyerek “Evrim ateist yetiştirir!”, “Evrim yalandır!”, “Canlılık 80 yıldır, 800 yıldır, 1000 yıldır değişmemiştir!” diyerek ortalıkta cirit atıyorlardı. Adnan Oktar gibi Amerika’nın ihraç ettiği, bilimle uzaktan yakından ilgisi olmayan insanlar onlarca yıl gençlere ulaştı, ulaşmasına izin verildi. O vakitler internete Harun Yahya, hatta evrim diye girdiğinizde onun sitelerine ulaşıyordunuz ve gerçek evrim sitelerinden çok daha fazlalardı. Son derece hadsiz, gereksiz bir şekilde boşu boşuna bilimden uzak oyalanmalarla geçmiş bir dönem diyebiliriz. “Çok şükür!” diyeceğim, umuyorum devamı gelmez. Ama bunlar bitmeyecektir. Biz ne kadar çok aydın yetiştirebilir, ne kadar çok sorgulayabilen genç yetiştirebilirsek bunlardan kurtulabiliriz diye düşünüyorum.

Aynı yıllarda, tersinden, aydın yetiştirmeye çalışan kurumlar örneğin Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) suçlu gibi soruşturmayla uğruyordu.

Evet. Biliyorsunuz Fethullahçılar o kadar ileri gitmişti ki aydın yetiştirmeye çalışan, sorgulayan genç yetiştirmeye çalışan her türlü kurumu yok etmek adına tezgâh kurulmuşlardı. 2009 yılında sahte birtakım belgelerle, gereksiz yere, “Ergenekon” denen, ortalıkta olmayan bir kumpas ile aydınları neredeyse silip süpürmeye çalıştılar. O süreçte ben de nasibimi aldım. 2009 yılıydı, bir sabah kapımız çalındı. Birdenbire altı-yedi polis (ve ben evde yalnızım) apar topar beni aldılar. Vatan Caddesi’nin en alt katında, bodrumda bir nezarethaneye attılar. Dört gün dört gece orada ilginç günler yaşadık. Suçumuz da Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği’nde öğrencilere burs vermektir. Ve suçlamalardan biri de -bunu hep söylerim, çok enteresan- Kuleli Askerî Lisesi’ne Kandilli Kız Lisesi’nde okuyan ÇYDD’nin burslu öğrencilerini göndererek darbe yapma planıymış... Bunu düşünebiliyor musunuz? Yani anlatmak istediğim şu: başınızı kaldırıp aydınlanma adına adım atıyorsanız cemaatler, başta da Fethullah Gülen olmak üzere, rejimi/sistemi değiştirmeye çalışanlar çeşitli yollarla sizi baskılamaya çalışıyor. Ama gerçeklerin su yüzüne çıkmak gibi bir özelliği vardır. Sadece bize zaman kaybettirir. Gördüğünüz gibi bütün o süreç bitti; şimdi kendileri birbirleriyle uğraşıyorlar diyebiliriz.

2009 Yılında Darwin’in 200. yaşını kutladık. Türlerin Kökeni kitabının ilk basımının ise 150. yılı idi. Böyle bir yılda TÜBİTAK’taki dönüşüm ise Darwin’i ve evrimi sansürlemeye vardı. Bu tutuma karşı İstanbul’da ve Ankara’da eylemler yapılmıştı. Sonrasında büyük bir kutlama ile Boğaziçi’nde Evrim, Bilim ve Eğitim Sempozyumu yapmıştık. Sizin hafızanızda nasıl yer ediyor o günler? Detaylandırırsanız seviniriz...

2009 yılı gerçekten Darwin ve evrim açısından önemli bir yıldır. Ama Türkiye’de artık bu Fethullah’ın zirveye ulaştığı, etkin olduğu, bütün askeriye, polisi, eğitimi ele geçirdiği bir dönemde TÜBİTAK’ı eli geçirmemesi düşünülemezdi. Dolayısıyla o yıl Bilim Teknik Dergi-

si’nin Darwin’le ilgili bir kapak ve dosya ile basılması ne yazık ki yasaklandı. Hepimiz isyan ettik! Ama onun arkasından biz İstanbul Üniversitesi’nde farklı bir şey yaptık -Aykut Hoca da vardı bu işin içinde. Öğretmenlere bilim sempozyumları düzenlemeye başladık; “21. Yüzyılın Bilimi: Biyolojideki Gelişmeler” diye. O zaman Millî Eğitim Müdürü Ömer Balıbey’di, şahane bir insandı. İstanbul’daki öğretmenleri Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü’ne getirip iki gün süren bir evrim sempozyumu yaptık. Çok enteresandı! Sabah açılış konuşması yapılıyor; öğretmenlerden sadece 10 kişi, 15 kişi vardı. İnanamazsınız! Millî Eğitim Müdürü orada ve öğretmenler yok! Çünkü adı “Evrim Sempozyumu”, evrim hakkında lise öğretmenlerine bilgi verilecek... Çoğu yerde okul idaresi izin vermemiş öğretmenlere. Çıkıp gelememişler. Hemen Balıbey müdürlüğe gittikten sonra okullara bir faks çekiyor -o zaman internet falan yok- öğleyin 500 öğretmen toplanmıştı ve iki gün süren sempozyum yapıldı. Tabii bu böyle de kalmadı, mecliste soruşturma önergesi verildi “Öğretmenlere evrim dersi anlatılıyor!”. İşte böyle zorlu süreçlerden geçtik. Bir biyoloji öğretmenin evrimi bilmesi kadar ve öğrencisine aktarması kadar doğal bir şey yok iken, bu 2009’da, genel olarak 2000’lerde gerçekten zor işlerdi.

2009’lar, dediğimiz gibi, gerçekten aydın insanların bir noktada isyan etmeye başladığı dönem oldu. Özellikle de bu evrim karşıtlığının gittikçe artmış olması, tarihatların pıtrak gibi çoğalması, gençleri -gözleyebildiğim- evrim sempozyumlarına yönlendirdi ve korkunç katılımlara kapı açtı. Üç/dört gün süren, koca amfilerin dolduğu, insana umut veren, aydın gençlerimizin varlığını gösteren sempozyumlar düzenlendi. Hâlen devam ediyor; her yıl hem ODTÜ’de hem Boğaziçi’nde sevgili arkadaşlarımız bunu sürdürüyorlar. Belli dönemlerde ben de gidip küçük bir konferans, bir sunum yaparak katkıda bulunmaya çalışıyorum. Sanıyorum devam da edecek, bu pandemi sürecinde biraz askıya alınsa da... Artık, hani, tabiri caizse “nehir taşı.” Kimse önüne çıkıp da bunu engelleyemez. Özellikle bilim durdurulamaz diye düşünüyorum.

Yine önemli protestolardan birisi 2012 yılında Yaratılış Kongresini bir üniversitede, Marmara Üniversitesi’nde yapma girişimine karşı olmuştu. Çok güçlü bir ses yükseldi, rektörlüğe ve YÖK’e dilekçeler yazıldı, kamuoyuna açıklamalar yapıldı, birçok kişi tarafından sorgulandı kongre. Siz de yine ısrarla, göstermelik de olsa yapılan kongreye karşı Haydarpaşa Kampüsü’nde yinediniz...

Aydınlanma mücadelesi aslında yüz yıllardır süren bir mücadele. Ama ne yazık ki Türkiye’de 400’e yakın tarikat korkunç bir şekilde çalışıyor, biri batıyor biri çıkıyor. Biz ne kadar evrim sempozyumları yapsak, kitaplar yayımlasak da tarikatlar tam tersine, işte, bir yerlerde tanrıyı aramaya, varlığını ispatlamaya çalışan sempozyumlar düzenlemeye kalkışıyor. Bununla ilgili olarak 2012’de Marmara Üniversitesi gibi bir devlet üniversisi-

tesi –ki onun da bir biyoloji bölümü var, bilimden yana olması gerekirken- böyle bir sempozyuma ev sahipliği yapmaya kalktı. İnandırıcı gibi değildi! Hani, bilim elle tutulur, gözle görülür, deneylerle kanıtlanırdı. Ama evrim karşıtlarının bizim karşımızda sunabileceği bir tek bilimsel makale yok. Dinî kitaplara dayandırıyorlar düşüncelerini, buradan kalkarak ispatlamaya çalışıyorlar. Bu bilimsel yöntem değil. Başka bir şey.

Tabii biz evrimi anlatmaya çalışan insanlar olarak dilekçeler, itirazlar, “Böyle bir şey olamaz! 21. Yüzyılın Türkiye’sinde bu kabul edilemez!” diye ne kadar mücadele ettikse kabul ettiremedik. Sempozyum yapıldı. Biz de Haydarpaşa’daki Marmara Üniversitesi kampüsünde bir grup arkadaşla bahçede “Evrim dersi yapalım,” dedik. Pankartlar hazırladık. Hattâ ben hiç unutmuyorum, hardal bitkisiyle lahanaya götürmüştüm. Evrimin en güzel kanıtlarındandır biliyorsunuz: yabanî hardal bitkisinin lahanaya, karnabahara, brokoliye seçim ile dönüştürülmesi son derece kanıtlayıcı bir şey. Sonuç olarak orada ciddi bir şey de yaşandı, “Yapamazsınız, giremezsiniz” dedi rektörlük. Girdik, içerden arkadaşlarımızın yardımıyla bahçede eylemimizi yaptık. Ardından, üzerinden 10-15 gün geçti, benim evime bir sarı zarf geldi. “İnsanlığa hakaret!” Neden? “Maymun ile insan genomu %98,8 benzerdir.” dedim diye birisi CİMER’e yazmış, suç duyurusunda bulunmuş. İşte “Vatan Caddesi’ne buyrun, sorgulamaya gelin” dediler. Ben kalktım gittim Vatan Caddesi’ne –ki çok yeni bir süreçte de “Ergenekon”dan dolayı Vatan Caddesi’nden yeni dönmüştüm. İkinci kez gittik. Bir ifade verdik. Sonuçta tabii ki bilimsel gerçekler yadsınamaz. Hiçbir şey çıkmadı. Çıkmayacağı da belliydi; ama burada anlatmaya çalıştığım şey “Acaba yıldıırabilir miyiz? Acaba susturabilir miyiz?” diye karşı taraf durmadan icat çıkarıyor. Bunu zaten hepimiz biliyoruz. Cumhuriyet kurulduğu günden beri Atatürk ne mücadeleler verdi. Hani, bir güzel devrim vardır; karşısına mutlaka bir karşı devrim çıkar. Burada da işte “Evrim mi, yaradılış mı?” sorularıyla ortalığı bulandırmak, kafaları karıştırmak, bilimden uzaklaştırmak gibi bir felsefe izlenmekte. Ama hiç değilse artık günümüzde durulur mu, diye düşünüyorum. Şu salgın günleri bilimin ne kadar önemli olduğunu son iki yılda bize gösterdi. Aşı için neler çekiyoruz? Hâlbuki bilime verdiğimiz değer devam etseydi biz mutasyonlu virüsü çok daha erken bulabilir, aşırı çok daha çabuk yapabiliriz ve aşı aldık/alamadık sıkıntılarını yaşamayacaktık. Gerçekten evrimi, doğayı, bilimi iyi öğretebilmiş olsa idik ya da sahip çıkabilseydik, küçücük de bir yatırım yapsaydık –çok büyük değil, küçücük- bugün bu noktaya gelmez idik. Maskelerle dolaşmazık, çok daha erken aşımızı olurduk, gelişmiş toplumlarda olduğu gibi diye düşünüyorum. Bunda bile evrimi iyi öğrenememenin yattığını varsayıyorum -varsaymıyorum, kesinlikle söylüyorum.

Şunu çıkarabiliriz o vakit; evrim teorisinin öğretilmesi için verilen mücadele aydınlanma mücadelesinden ayrı düşünülemez. İkisinin birlikteliği için neler söylemek istersiniz?

Evrim teorisinin öğretilmesi için verilen mücadele eşittir aydınlanma mücadelesi aslında. Bugün bilim açısından TÜBİTAK gibi müthiş bir bilimsel kurumumuz olmasına rağmen seçici davranmakta, enteresan projelere para yatırırken evrim ile ilgili olanları göz ardı edebilmekte... Hattâ liseler arası yapılan projelerde bile son derece komik, bilimden ırak şeylere ödüller verir iken, ciddi projeleri gerek siyasî görüş açısından öğretim üyesi seçmek, gerekse içinde evrim geçiyor diye daha başlığını görünürken elemek gibi şeyler aydınlanmak için adım atan genç bilim insanlarına hiç hoş örnekler olmuyor. Dolayısıyla öncelikle bizim bu bilimsel projeleri destekleyen kurumlarımızın tarafsız olması, pozitif bilime yatırım yapması, aydınlanmanın önündeki en önemli maddelerden biri olmalı. Daha çok işimiz var gibi görünüyor; ama umutsuzluğa yer yok. Aydınlanmak evrim öğretisinden, bilimden geçer.

Unutmayalım ki evrim salt biyolojinin bir alt kolu değil. Canlıya ait her yerde. Her insanın bir parça “Nereden geldim? Nereye gidiyorum? Canlılığın kökeni nedir?” diye sorgulaması gerekiyor. Ama bunun karşısındaki yaradılış ise asla sorgulatmayan, dinî kitapların söylediğini hatmettirip onları uygulatan bir çelişkidir. İkisi tamamen apayrı şeyler. O nedenle de dilerim bol evrimli günler geçiririz ve evrim öğretisinden vazgeçmeyiz. Vazgeçenler de bir an önce bu yanlıştan döner. Daha ilkokuldayken, ana sınıfındayken bunun temellerini atar isek o zaman aydın bir toplum hâline gelebiliriz ve Bilim ve Aydınlanma Akademisi kurmak ya da sempozyumlar yapmak zorunda kalmayız. Bunlar doğal olarak gelişir. Bana bu fırsatı verdiği için Bilim ve Aydınlanma Akademisi’ne –akademimize- teşekkür ediyorum. Çünkü kuruluşunda ben de yer almıştım. İyi ki varlar! Umarım okuyanı bol olur, izleyeni bol olur.

Teşekkür ederiz hocam. Siz de iyi ki varsınız...